

Aan de slag met inhaal- en ondersteuningsprogramma's: tips voor de voorbereiding, uitvoering en evaluatie

Vanaf 2 juni 2020 kunnen scholen subsidie aanvragen voor het organiseren van een inhaal- en ondersteuningsprogramma voor leerlingen die achterstanden hebben opgelopen in de periode van schoolsluiting door corona. In dit document zijn tips voor een goede voorbereiding, uitvoering en evaluatie van dit programma verzameld. Deze tips zijn afkomstig van scholen die ervaring hebben met het organiseren van onderwijs buiten de reguliere lestijd.

Algemeen

Ook tijdens de voorbereiding en uitvoering van een inhaal- en ondersteuningsprogramma blijven de RIVM-richtlijnen leidend. Kijk voor de actuele stand van zaken op www.rivm.nl.

Vorbereiding

Bij het organiseren van een inhaal- en ondersteuningsprogramma is het belangrijk om deze onderwijskundige interventie goed voor te bereiden. Belangrijk is om voortdurend aandacht te schenken aan draagvlak: bij docenten, teams, ouders en leerlingen. Daarbij hoort een zorgvuldige communicatie.

Bij de vormgeving van het programma gaat het erom dat de gekozen interventie past bij de doelgroep en dat het aangeboden inhaal- en ondersteuningsprogramma facultatief gevolgd wordt buiten de reguliere onderwijstijd. Bij de organisatie van een inhaalprogramma is het raadzaam om allereerst de contouren vast te stellen. Denk daarbij na over onderstaande vragen en stem uw aanpak af met de visie, missie en ambities van de school.

1. Wat is het doel van het inhaal- en ondersteuningsprogramma op uw school? Hoe explicieter de doelstelling van het programma, des te beter zijn de resultaten zichtbaar te maken.
2. Wat is de doelgroep? Welke leerlingen hebben behoefte aan extra ondersteuning in de vorm van een inhaalprogramma? Voor deze leerlingen kan subsidie aangevraagd worden. Ga daarbij na of u recht hebt op subsidie voor maximaal 10 of 20% van de leerlingen van uw school.
3. Hoeveel tijd is er nodig om de achterstanden in te halen (dit hangt samen met het doel van het inhaal- en ondersteuningsprogramma)?
4. Gaat uw school een eigen programma organiseren, werkt u samen met andere scholen uit de regio of sluit u aan bij initiatieven van de gemeente?
5. Gaan uw eigen docenten lesgeven of huurt u externe docenten in?
6. In welke periode gaat u het programma organiseren? In de zomervakantie, herfstvakantie, in de weekenden of in verlengde schooldagen?

Aandachtspunten voor de organisatie van een inhaal- en ondersteuningsprogramma

Zorg voor draagvlak onder docenten

Een succesvol inhaal- en ondersteuningsprogramma wordt gedragen door de docenten van de school. Het is belangrijk hen vanaf het begin te betrekken bij het doel, de opzet en de invulling. Ook bij de selectie en voorbereiding van leerlingen, het aanleveren van oefenstof en eventueel

toetsen, de overdracht aan (externe) docenten van het programma en bij de terugkoppeling spelen zij een belangrijke rol.

Begin op tijd met de voorbereidingen en organisatie

Door op tijd te starten met het selecteren van leerlingen voor de leer- en ondersteuningsprogramma's kan goed in kaart worden gebracht hoeveel docenten en welke leerstof, oefeningen en eventueel toetsen er nodig zijn. Docenten hebben dan de tijd om het benodigde materiaal te verzamelen en klaar te maken en kunnen samen met de leerlingen een leervraag opstellen.

Maak goede afspraken met externe docenten

Wie ervoor kiest het inhaal- en ondersteuningsprogramma door externe begeleiders uit te laten voeren, doet er goed aan om heldere afspraken hierover op papier te zetten. Denk bijvoorbeeld aan welke eisen gesteld worden aan de pedagogisch-didactische vaardigheden en inhoudelijke kennis van de begeleiders en op welke manier en hoe vaak zij contact hebben met de school over de voortgang van de leerlingen.

Zorg voor een goede overdracht

Een goede overdracht is heel belangrijk; dit geldt zowel voor de overdracht van de eigen docenten naar de studiebegeleiders als andersom. Uitwisseling van informatie over de leerling, zijn leer- of ontwikkelvraag en vorderingen kan op papier of mondeling worden gedaan. Een warme overdracht heeft bij velen de voorkeur. Met de juiste informatie over de leerling en kennis over zijn vorderingen kan de docent in de reguliere lessen verbinding leggen met wat de leerling tijdens het inhaal- en ondersteuningsprogramma doet.

Uitvoering

Elke school bepaalt zelf hoe het inhaal- en ondersteuningsprogramma eruit komt te zien, afgestemd op de eigen visie en de behoefte van de leerlingen. Voor het organiseren van onderwijs buiten de reguliere lestijd komen de volgende **succesfactoren** naar voren:

Bied voldoende extra leertijd. Een inhaalprogramma moet genoeg uren bieden om het verschil te maken. Hoeveel uren er precies nodig zijn om een achterstand in te halen, is niet op voorhand vast te stellen. Het hangt bijvoorbeeld af van wat de behoefte van de leerlingen is, wat voor de leerlingen haalbaar en realistisch is en wat voor de school mogelijk is om te organiseren.

Werk in kleine groepen aan een aantrekkelijk programma. Werken in kleine groepen tot maximaal 10 à 15 leerlingen zorgt ervoor dat er meer tijd en ruimte is voor individuele uitleg van de stof. Zorg ook voor voldoende pauzes en afwisseling in het programma.

Pas het aanbod aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerlingen aan. Dit kan betekenen dat voor de ene leerling er meer aandacht wordt gegeven aan de sociaal-emotionele ontwikkeling en er bij de andere leerling meer aandacht is voor het bijwerken van een onderwijsachterstand. Gebrek aan motivatie en zelfvertrouwen is ook vaak een oorzaak van leerachterstand. Belangrijk is dus om aandacht te besteden aan de persoonlijke ontwikkeling en werkhouding van leerlingen.

Besteed aandacht aan studievaardigheden. Leerlingen missen vaak overzicht of weten niet goed hoe ze moeten leren. Vakkundige ondersteuning is nodig om die vaardigheden, zoals planning en 'leren leren' te oefenen. Bijkomend voordeel is dat het zorgt voor een afwisselend lesprogramma.

Laat een leerling samen met de docent een leervraag formuleren. Leerlingen die samen met een docent een concrete leervraag formuleren gaan gemotiveerder en gericht aan de slag. Het legt de verantwoordelijkheid duidelijker bij de leerling en dat werkt. Ook de betrokkenheid van de ouders is hierbij belangrijk: hun commitment is onmisbaar.

Keuze voor het programma zelf of met meerdere scholen organiseren

Het is een mogelijkheid om een inhaal- of ondersteuningsprogramma met een andere school te organiseren. De voordelen zijn dat door leerlingen bij elkaar te brengen meer verschillende docenten kunnen worden ingeschakeld die alle benodigde vakken kunnen bestrijken. Voor leerlingen kan het positief werken als zij in een geheel andere omgeving met andere leerlingen aan het werk gaan: zij komen zodoende uit hun 'comfortzone'. Nadelen kunnen zijn dat het meer overleg en dus tijd kost om gezamenlijk een programma te organiseren. Een programmacoördinator kan dit probleem oplossen. Verder kan het voor sommige leerlingen juist een stap te ver zijn om uit hun vertrouwde omgeving gehaald te worden; kwetsbare leerlingen hebben weer meer baat bij ondersteuning van hun eigen docenten op hun eigen school.

Keuze voor eigen onderwijspersoneel of externe docenten

Het voordeel van het werken met eigen docenten is dat zij de leerlingen goed kennen. Zij weten het beste wat de leerling nodig heeft. Het kan moeilijk zijn om eigen docenten in te schakelen, omdat zij bereid moeten zijn om buiten de reguliere onderwijstijd te werken. Als docenten graag willen meewerken is het belangrijk om tijdig te bespreken wat van hen wordt verlangd en afspraken over tijd, inzet en beloning vast te leggen. Het voordeel van een externe docent (bijvoorbeeld via een huiswerkinstituut) is dat leerlingen ervaren dat de aanpak anders is: dat is een frisse inbreng. Het nadeel van het inschakelen van externen is dat extra aandacht nodig is om de kwaliteit van de lessen te bewaken. Zijn de docenten vakinhoudelijk of pedagogisch deskundig genoeg? Belangrijk is om daar van tevoren goede afspraken over te maken en een vinger aan de pols te houden bij de uitvoering.

Evaluatie

Om te kunnen beoordelen of het inhaal- en ondersteuningsprogramma op uw school het beoogde effect heeft gehad, of om tussentijds bij te sturen, is het goed om het programma te evalueren. Bedenk voor de start van het programma hoe u dit aan wilt pakken. Bij een langlopend programma, bijvoorbeeld verlengde schooldag(en) of weekendscholen, kunt u gedurende het programma bij leerlingen, ouders en docenten opvragen hoe het programma tot dan toe verloopt. Wat gaat er goed? Waar lopen ze tegenaan? Deze informatie kan gebruikt worden om het programma tussentijds bij te schaven. Bij een korter durend programma, zoals bijvoorbeeld een programma in de herfstvakantie, is het zinvol om vooraf en achteraf de deelnemers te bevragen. Wat hoopten zij te leren en welke stappen hebben zij tijdens het programma gezet?

Lees het rapport ['Zomerscholen en verlengde schooltijd: effectief voor het inhalen van achterstanden?'](#) van NRO voor meer tips.